

Raïssa Maritain

**JURNALUL
RAÏSSEI**

Cu o prefață de **René Voillaume**,
Superiorul Congregației „Micii Frați ai lui Isus”

Introducere de
Jacques Maritain

Traducere din limba franceză de
Sr. Ioana Turc

Galaxia
Gutenberg
2024

INTRODUCERE

Prezentul volum este format din carnete, însemnări și fragmente pe care le-am găsit printre hârtiile Raïssei. El conține patru carnete care merg din 1906 până în 1926 (sau mai degrabă 1925, căci există foarte puține pagini pentru anul 1926); un caiet verde care constituie „Jurnalul din 1931” și un anumit număr de foi volante; însemnări și fragmente pe care le-am găsit într-un alt caiet (caietul roșu), în diferite plicuri și în carnete (foarte incomplete) care merg din 1939 și până în ultimii ani ai șederii noastre la Princeton; în sfârșit, câteva texte, scrisori, schițe de eseuri pe care am considerat că este mai bine să le grupăm separat.

Toate acestea sunt destul de disparate și se raportează mai ales – dar cu lacune enorme (datorate lipsei de timp, dar și faptului că Raïssa a distrus multe din însemnările sale) – la anii care au urmat morții Părintelui Clérissac și la anumite momente deosebit de semnificative pentru ea (1931, 1934, 1935, 1939) din perioada interbelică, apoi la ceea ce ea a putut să noteze pe ici pe colo, în perioada (1940-1960) în care viața noastră, devenită peregrină, zădărnă și agitată de evenimentele exterioare, a fost încărcată de munci și de griji din ce în ce mai grele. Lipsesc o mulțime de lucruri și adesea Raïssa nu a putut menționa decât în cel mai scurt mod posibil evenimente în legătură cu care ea ar fi avut multe de spus. Dar cu toate aceste lacune și în ciuda caracterului său intermitent – sau poate datorită lui! – acest volum, pe care a trebuit să-l pregătesc în grabă știindu-mi timpul măsurat, dă o mărturie deosebit de coerentă și de o deosebită valoare.

Pe anumite plicuri conținând fragmente sau schițe de eseuri, Raïssa scrisese: „Texte de păstrat, poate” și „De revăzut de către Jacques”. Eu am considerat că o astfel de dorință sau o astfel de autorizație se poate aplica și carnetelor, deși ea le-a păstrat întotdeauna strict pentru ea¹.

Revizuirea mea a constat în a alege, pentru a le transcrie în acest „*Jurnal al Raïsei*” textele cele mai semnificative după părerea mea². Fără să mai vorbim despre lumina pe care ele o aduc asupra vieții noastre în trei [a treia persoană este Vera, sora Raïsei]; ceea ce le face atât de prețioase pentru mine este faptul că ele dau o idee despre istoria și progresul experienței sale spirituale, despre vocația sa la viața contemplativă și de rugăciune, despre aprofundarea gândirii sale, despre *martiriul inimii*, despre agoniile sale și despre totala dăruire de sine pe care Dumnezeu i-a cerut-o.

Raïssa a știut să-și urmeze calea contemplației cu o absolută fidelitate și să dea mărturie pentru aceasta în mijlocul frumuseții și al disperării lumii, al grijii neîncetate cerute de compasiunea pentru suflete. La nimeni (și cu siguranță nici la mine) nu am întâlnit o astfel de tărie sufletească și un curaj atât de inflexibil al voinței, nici o astfel de luciditate. Ea a scris că Dumnezeu nu vrea „ofrande moarte”³, dar că vrea „ofrande umane și fără pată”⁴. Ceea ce oferă atunci sufletul sunt bunuri dragi naturii umane, care nu au fost nici ucise, nici ofilite, care, mai mult ca niciodată păstrează viața și fervoarea umană, dar care nu pot fi ofenite decât pentru că au

¹ O dată, totuși, ea m-a lăsat să văd câteva pasaje (februarie și martie 1934, cf. *Foi volante*, Fragm. 26, 27 și 28).

² Pregătind manuscrisul pentru această ediție, eu am omis câteva pasaje care se referă la situații prea personale.

³ Cf. *Foi volante*, Fragm. 38 (și Fragm. 36).

⁴ Cf. *Transfigurare*, în „Scrisoare de Noapte, Viața Dăruită”.

fost *transfigurate*. Și pentru aceasta a fost necesară cea mai dură moarte pentru sine.

Mulți par astăzi să simtă că ofranda trebuie să rămână într-adevăr „umană” și vie, dar se îndepărtează de acest adevăr pentru că nu cunosc *prețul ce trebuie plătit* pentru ca ea să fie „fără pată”.

*

Într-un anume sens, Raïssa a spus totul în poemele sale. Nu s-au născut ele acolo unde, printr-o întâlnire foarte rară, toate izvoarele nu constituie decât o unitate și unde experiența creatoare a poetului nu este decât oglinda pură a experienței mistice? Acesta este un motiv suficient pentru a le fi asemuit cu exemplul clasic al Sfântului Ioan al Crucii. Foarte diferite sunt totuși cele două cazuri. Sfântul Ioan al Crucii este un învățător și un doctor [al Biseiciei] a cărui poezie, elaborată savant după cele mai perfecte rețete ale epocii, traduce prin intermediul simbolurilor și al alegoriilor ceea ce el a pățimit – și este greu de exprimat în cuvinte – în contemplație. Ferindu-ne de orgoliu, îndrăznesc să spun că poezia Raïssei nu este mai puțin rafinată și mai puțin savantă, dar este de o știință mai secretă și mai umilă, care nu face decât una cu grația feminității și care vrea să se estompeze, ca să zicem așa, într-o despuiere din ce în ce mai riguroasă, unde nu mai subzistă decât pura ajustare a acordului cu ceea ce inima resimte. Aici nu mai e nevoie de simboluri și de alegorii. Poezia transpune direct într-o operă – formată din cuvinte – atât de fragilă, de exactă și de delicată încât ea nu mai este decât transparentă, ceea ce a fost în mod inefabil îndurat în contemplație. La aceasta făcea aluzie Pierre Reverdy când vorbea despre „ascensiunea” care te duce „până în

punctul în care mișcarea sufletului sfârșește prin a impune o tăcere aproape absolută cuvintelor”⁵.

În aceeași scrisoare către Raïssa, Reverdy continuă: „Iată adevărata magie a cuvintelor; ele nu înseamnă nimic prin ele însele, absolut nimic, dar ele dau viață lucrurilor cu atâta intensitate încât le transfigurează și le recrează îmbrăcate într-o frumusețe orbitoare. Este nevoie de talent pentru aceasta – dacă nu chiar de geniu! – iar ceea ce este minunat la dumneavoastră este faptul că cuvintele sunt aduse la lumină cu cea mai admirabilă simplitate – niciodată un cuvânt nu se impune ca atare, ci gândul și sentimentul sunt cele care domină ca purtate de un curent, fără să se oprească vreodată sau să caute vreun efect. De aici provin, cu siguranță, această simplitate, acest sânge ușor, această puritate și această suplețe a ritmului care merg de la inimă la suflet și la spirit într-o bătaie atât de sigură, atât de regulată... Ceea ce cred eu, de fapt, este că, ridicând poezia la cel mai înalt nivel cu putință prin modalitățile cele mai simple, dumneavoastră ați făcut din ea scara de care sensibilitatea dumneavoastră avea nevoie pentru a putea urma sufletul [dumneavoastră] la nivelul său de puritate mistică”.

Da, într-un anume sens, totul a fost spus în poemele sale. Rămâne, totuși, în mod inevitabil – și oricare ar putea fi transparența lor – transpunerea specifică poeziei care ne duce într-un univers în care toate lucrurile sunt învăluite de un *dincolo* enigmatic și de un fel de fericire fugară aduse de cântec și de frumusețe. În fața unui astfel de univers, mărturia directă, despuiată, are un impact unic. Pentru mine, care am îndrăgit atât de mult poemele Raïssei și care am avut privilegiul de a le vedea născându-se – pentru mine,

⁵ Scrisoare către Raïssa, 11 ianuarie 1955, referitoare la *Au creux du Rocher* (În adâncul stâncii). (Cf. *Mercur de France*, ianuarie 1962).

care am fost martorul vieții și al suferințelor sale, lectura însemnărilor transcrise în acest volum a fost ca o revelație a ceea ce știam deja, și știam foarte bine, dar nu știam decât în limitele inerente privirii umane. În fața tuturor acestor revelații eu rămân de acum înaintea un pic pierdut.

*Neavând nici ghid, nici lumină
Decât lampa care arde în a mea inimă.*

De ce, Doamne, de ce, cu multe săptămâni înainte de plecarea noastră funestă la Paris, pe 30 iunie 1960, Raïssa era frapată mai mult ca oricând înainte de aceste două versuri ale Sfântului Ioan al Crucii, pe care ea nu înceta să și le repete sau să le recopieze, ca și cum nu se putea detașa de misteriosul lor mesaj?

*

Dacă am permis tipărirea acestui jurnal care, în sine, este de ordin absolut intim și privat, am făcut-o din convingerea că ceea ce a fost astfel trăit trebuie să fie cunoscut și că aceste pagini au menirea să ajute și să lumineze multe suflete; mărturia pe care ele o conțin este importantă, capabilă să reînnoiască și să întărească modul nostru de a aborda anumite adevăruri eterne și să lărgască orizonturile noastre.

Așa cum a notat chiar Raïssa, misiunea contemplativului, care se împlinește în intimitatea cu Dumnezeu, cere totuși (dacă acesta a primit darul de a se exprima) să fie comunicat prin cuvinte, oricât de imperfecte ar fi acestea, ceea ce iubirea a suferit și a învățat [din această suferință]; această misiune va fi cu atât mai fecundă cu cât suferința este mai mare.

Și așa mai dori să-i aduc Raïssei omagiul care i se cuvine. Dacă există ceva bun în opera mea filosofică și în cărțile mele, rădăcina profundă a acestora și lumina care emană din

ele trebuie căutate în meditația Răissei și în dăruirea totală de sine pe care ea i-a făcut-o lui Dumnezeu. Și Vera [sora Răissei] ne-a fost alături – contemplativă și ea și cu totul confundată în tăcere – pentru a ne susține pe amândoi prin devotamentul ei de fiecare clipă și prin deosebita tărie pe care o primea din unirea ei cu Isus.

Mai există ceva care nu e ușor de spus și pe care țin, totuși, să-l adaug. Aceasta se referă la modul de acțiune al lui Dumnezeu. Într-o clipă în care totul s-a prăbușit pentru amândoi și care a fost urmată de patru luni irespirabile, Raïssa a fost ca zidită în ea însăși printr-un atac brusc de afazie. Oricâte progrese a făcut în câteva săptămâni, datorită minții și voinței, orice comunicare profundă rămânea tăiată. Și apoi, după o recădere, abia mai putea să articuleze cuvintele. În această supremă luptă în care fusese aruncată, nimeni aici pe pământ nu a putut să o ajute, eu mai puțin ca oricine. Ea își păstra pacea sufletească, uimitoarea sa luciditate, umorul, grija pentru prieteni, teama de a nu-i face pe ceilalți să sufere, minunatul său surâs – acest surâs de neuitat cu care i-a spus *mulțumesc* părintelui Riquet după ce a primit Sfântul Maslu – și lumina bulversantă din admirabilii săi ochi. Tuturor celor care se apropiau de ea le transmitea un nu știu ce impalpabil, care emana din misterul în care era ca zidită. Și în tot acest timp, ea era implacabil și irevocabil distrusă, ca de lovituri de topor, de acest Dumnezeu care o iubea în felul său teribil și a cărui iubire nu este „plăcută” decât privirii sfinților sau celor care nu știu ce spun.

Ei bine, acest mod *sacrificator* în care Dumnezeu a tratat-o în ultima sa boală – și care a fost ca o pecete pusă pe întreaga sa viață – semnifică în ochii mei că Dumnezeu a voit-o în mod special, și într-o manieră pe care n-aș fi putut-o

concepe înainte, *dăruită* cu totul Lui. El ne-a luat tunica, i-am dat și mantia.

Totul a fost distrus; ce mai rămâne de păstrat pentru sine? Chiar și legile obișnuite ale discreției cu privire la tainele vieții interioare au fost distruse cu aceeași lovitură. Raïssa ar fi avut oroare să publice ea însăși aceste însemnări în care vorbea despre astfel de taine⁶. Mi-a revenit mie îndatorirea de a le face cunoscute, nu fără o serioasă problemă de conștiință și nu fără a mă interoga cu anxietate.

Și totuși, cu cât mai mult citesc aceste texte reunite, cu atât văd mai clar că ar fi de neiertat să încerc să le țin sub obroc. Încurajările câtorva prieteni în care eu am o deosebită încredere și cărora le-am dat să citească o primă ediție cu caracter privat, au contribuit la a mă decide. Motivele care au acționat asupra spiritului meu și m-au determinat până la urmă, le-am expus mai sus. Într-o epocă care abundă de documente care revelează profunzimile în care se zbate sub atracția celui rău sărmăna ființă umană răscumpărată de Sângele lui Cristos, este bine să fie arătat și ceva din profunzimile iubirii accesibile aceleiași ființe umane când aceasta îl caută pe Dumnezeu cu orice preț, și luptă și suferă pentru mântuirea fraților săi, fiind în același timp

⁶ Chiar și în ceea ce privește lucrurile mai puțin grave, ea era convinsă că „nici un om pe lume nu este demn – în sensul strict al cuvântului – de confidențele altui om” (v. 24 oct. 1931). Ea nu voia să-și publice nici poemele; a cedat la insistențele mele și ale Verei. Iar pentru a se decide să scie *Marile Prieteni* (Gilson a fost primul care, într-o zi, la Toronto, a îndemnat-o să o facă) a fost nevoie de rugămințile noastre și de cele ale câtorva prieteni (printre care un prieten din exil, refugiat în Statele Unite în timpul războiului, socialistul austriac Edmond Schlesinger, deloc creștin, dar un mare umanist care, din momentul în care a auzit vorbindu-se despre acest proiect n-a încetat să insiste pe lângă ea – am aici ocazia să-i mulțumesc).

prinsă și ea în lupta lumii și în aventurile spiritului, ale artei și ale poeziei⁷.

*

Raïssa își ascundea bine viața profundă. Tuturor celor care au cunoscut-o le apărea grația cu care îi primea, vioiciunea, delicatețea, pasiunea pentru lucrările spiritului, compasiunea și bunătatea cu care *asculta*, intuiția sa pătrunzătoare, farmecul conversației sale. Foarte puțini și-au dat seama despre ceea ce avea ea de suferit și despre reculegerea în care trăia inima sa.

La drept vorbind, ea trecea cu o ușurință extraordinară de la profunzimile singurătății ei la regiunile luminate de soarele comun. Ea făcea parte din categoria acelor suflete – Sfântul Filip Neri fiindu-i un înalt exponent – care se deplasează liber între două planuri de activitate vitală extrem de îndepărtate unul de altul. Părintele Dehau a înțeles încă de la început – și mi-a spus-o adesea – că ea era atât de total prinsă în rugăciune și cobora la un nivel atât de profund, acolo unde opțiunile cruciale se fac chiar la izvoarele vieții și unde durerea este primită în toată puinitatea ei, încât ea avea nevoie când urca din nou la suprafață de climatul tuturor acestor activități umane pe care ea le iubea cum numai poezii iubesc și în care regăsea elementele de joc și de voieșie proprii firii sale. Nu că ea ar fi căutat în acestea o simplă

⁷ Acest *Jurnal* se referă mai ales la viața spirituală; evenimentele exterioare nu joacă decât un rol secundar. Dacă s-ar dori, totuși, să fie situat în cadrul evenimentelor vieții noastre, s-ar găsi câteva indicații în *Marile Prieteni* și (în ceea ce privește anii noștri de inițiere în viața spirituală, despre care *Jurnalul* nu vorbește, călătoria noastră la Roma în 1918 legată de aparițiile Sf. Fecioare la La Salette, întâlnirea noastră cu Pierre Villard, Cercunle tomiste anuale) într-un volum, *Carnet de Notes*, pe care îl pregătesc și care sper să apară în curând.

ocazie de destindere și de „distracție”! Dar este specific acestor suflete să fie în comuniune cu munca și cu visurile oamenilor cu aceeași fervoare și intensitate (purificate, însă, de toate interesele mondene) ca a celor a căror întreagă existență este trăită la acest nivel.

De aceea a putut ea să poarte mai târziu, la Roma, cu atâta vioiciune și cu o eleganță atât de senină povara îndatoririlor de la Palatul Taverna. Așa cum notează Părintele Faber, cel care este obișnuit să trăiască în prezența lui Dumnezeu nu se simte deloc stânjenit în fața mai marilor acestei lumi.

Iar mai târziu, când încercările tot mai mari ale bolii și ale oboseții au întunecat orizontul nostru, ea trebuind să rămână tot mai mult retrasă în camera ei, se informa prin neîncetată lectură despre tot ceea ce se petrece în lume, în domeniul artei și al științei, și se bucura de ecoul rumorii umane din imensa țară în care trăiam atunci [Statele Unite ale Americii]. Privea, fără să obosească, imaginile răsfirate pe pat ale tablourilor pe care le îndrăgea, dar și pe cele ale operelor la modă, de care râdea sau pe care le ironiza. Ea contempla la nesfârșit, decupate din ziare sau reviste, fotografiile acelor rari copii pe care ea îi numea *fințe*, pentru că nu apărea pe chipul lor niciuna din grimasele psihologice atât de dragi adulților, ci doar gravitatea misterului existenței. Și până la sfârșit, ea a găsit ajutor și reconfort în prețioasele conversații cu prietenii, pe care le conducea și anima din colțul său de pe canapeaua albastră din „living room”-ul din Princeton, acel loc unde o văd mereu și la care nu pot să mă gândesc fără să nu mă cuprindă un vertij de durere.

Și, mai presus de toate, era la ea grija pentru opera mea filosofică de la care aștepta perfecțiunea. Ea a sacrificat totul pentru această operă. În ciuda tuturor suferințelor morale și fizice și, în anumite momente, a unei

epuizări totale a forțelor sale, ea a reușit printr-o încordare a voinței – și pentru că colaborarea pe care i-am cerut-o mereu era pentru ea o datorie sfântă – să recitească pe manuscris *tot* ce am scris și publicat, fie în franceză, fie în engleză. Datorită lacrimilor ei am reușit să corectez unele pagini imperfecte ale concluziei ultimei mele cărți mari. Dărămată fizic de moartea Verei, ea a plâns asupra unor pasaje ale primei mele versiuni – unde cedasem subiectivității, cu amărăciunile și exagerările ei, și pe care ea o considera pe bună dreptate nedemnă de filosofie – mai mult decât din cauza doliului; această *Binecuvântată* nu s-a liniștit decât atunci când obiectivitatea filosofică a avut câștig de cauză.

*

La vârsta mea nu te mai temi să spui tot ce gândești. Întorcând privirea spre trecutul nostru, un lucru îmi apare acum în toată claritatea lui în legătură cu viața noastră din perioada interbelică și mai ales din anii petrecuți la Meudon. Este vorba despre faptul că lucrarea noastră întreprinsă cu inocență consta, de fapt – ca orice lucrare care încearcă să deschidă orizonturile culturii profane, ale artei și ale poeziei către energiile fermentului creștin – în a-l ataca pe diavol pe propriul său teren. Era vorba de a-i alunga de pe pozițiile lor pe cei pe care Sfântul Pavel îi numește *principes, et potestates, mundi rectores tenebrarum harum, și spiritualia nequitiae*, și împotriva cărora creștinul are de luptat mai mult decât împotriva cărnii și a sângelui⁶.

Raïssa își dădea prea bine seama de aceasta; de aceea a scris *Prințul acestei lumi*. Acum văd mai bine de ce a trebuit să sufere atât de mult. Ea este cea care a purtat povara cea mai

⁶ *Efesenii* 6,12.

grea a acestei lupte – în adâncurile invizibile ale rugăciunii și ale dăruirii de sine.

Văd mai bine și de ce bătălia era atât de brutală și atât de rapidă – ploua cu botezuri [în sensul că aveau loc multe convertiri], dar și cu lovituri. Iar terenul câștigat nu e o dată pentru totdeauna, căci acolo unde domnește prințul acestei lumi creștinul nu-și poate stabili locuința definitivă. Ceea ce el poate spera, este să vadă apărând făclii culturale în anumite momente propice ale istoriei – important nu este rezultatul care poate fi așteptat de la făclie, ci acțiunea flăcării atâta vreme cât durează făclia.

Mai adaug că mijloacele corespund scopului. Persoană consacrată sau laic, orice fondator visează să fondeze pentru veșnicie. Dar Spiritul Sfânt nu lucrează doar în instituțiile durabile care traversează secolele, ci el lucrează și în inițiativele lipsite de perspectivă, care trebuie reluate mereu și mereu de la început. Fără îndoială, noi n-am fondat nimic; vedem cum totul se risipește ca fumul. Dar suntem răsplătiți de truda noastră pentru că există ceva mai bun pe lume, există această minune a prietenilor care sunt de la Dumnezeu, și fidelitățile pe care el le inspiră și care sunt ca o oglindă a gratuității și a generozității iubirii sale.

Jacques Maritain
Toulouse, martie 1963

1. Primul Carnet: 1906-1917

[Primele 78 de pagini ale acestui carnet sunt pline de rugăciuni, psalmi și litanii copiate cu mâna, cu o atenție și o dragoste extraordinare.

La mijloc se află *Consacrarea la Isus Cristos, Înțelepciunea Întrupată*, prin mâinile Mariei (după Grignon de Montfort), Heidelberg, 25 martie 1907.

Două rugăciuni, sub forma unor umile cântări¹:]

Plombières, iunie 1906

Dumnezeu meu, iată-mă în fața ta
Îngenunchez în fața ta
Ador măreția ta
Nenorocirea mea este imensă
Ai milă de mine
Să locuiesc în mine spiritul tău
Să trăiască în mine Spiritul Sfânt
Iubirea Tatălui și a Fiului
Pentru ca eu să te iubesc și tu să mă iubești
Dumnezeu meu, inima mea să fie curată
Intenția mea să fie dreaptă
Trupul meu – fără păiană
Dumnezeu meu, nimeni să nu sufere din cauza mea
Adevărul tău să mă lumineze
Facă-se Voia ta
Amin.

¹ Naive cântări ieșite din inimă, Raïssa nu suporta să fie considerate drept poeme; ele rămân în afara operei sale poetice. Dar ele au marcat momente fericite de o mare însemnătate pentru ea – ca și pentru Vera și pentru mine, de altfel, cărora ne plăceau mult și pe care le-am cântat multă vreme. (J.)

Versailles, str. Orangerie, 1909 (să fie cântată pe melodia
lui César Franck în *100 Piese pentru orgă*²)

Dacă aş fi sigură că sunt pe placul
Lui Isus Mântuitorul
Aş avea deja paradisul
Pe pământ în sufletul meu

Şi dacă Maria mă protejează
Pe lângă Fiului ei preaiubit
Voi intra în suita
Sfinţilor din paradis

Ca pe o oiţă rătăcită
Pe care o caută păstorul său
Caută-mă, Maică îndurătoare
Şi mă du la Fiul tău

Nimic în mine nu există care să-l atragă
Pe acest Dumnezeu maiestuos
Şi totuşi eu nu pot altceva
Decât să-l iubesc şi să-l chem

Întreaga mea fiinţă te doreşte
Oh, Adevărul perfect
Înţelepciune care atrage
Şi nimic nu i se poate opune

Străină pe pământ cum sunt
Învaţă-mă Legea ta
Şi frica sfântă care speră
Şi iubirea pentru Crucea ta

² Publicată mai târziu într-o culegere de cântări editată de Pr. Robloc.

Fericită Veronica,
Pentru bunătatea ta
Domnul a lăsat întipărită
Ca pe-o relicvă Fața sa

Pentru noi neîncetat
Mijlocește-așa o iubire
Încât Chipul lui Isus
Și-n a noastră inimă s-apară

Sfinte Mihail victorios
Unește-ne cu îngerii din cer
În a aduce preamărire
Lui „Cine e ca Dumnezeu”

Fiți binecuvântați pe pământ
Fiți binecuvântați în ceruri
Toți cei care-i laudați pe Tatăl
Și pe Fiul și Iubirea lor
Amin.

26 noiembrie 1914 – date importante pentru noi până în ziua de astăzi.

Léon Bloy primește prima noastră scrisoare în ziua sărbătorii Sfântului Barnaba, iunie, 1905.

Botezul lui Jacques, Raïssa și Vera, 11 iunie 1906, de Sfântul Barnaba.

Prima spovadă a Raïssei, 22 iulie 1906, de Sfânta Magdalena.

Prima Sfântă Împărtășanie a lui Jacques, Raïssa și Vera, la [Bazilica] Sacré-Coeur, 3 august 1906.

Convertirea lui Jeanne, sora lui Jacques; botezul nepoatei noastre, Éveline, 12 noiembrie 1906.

Jacques, Raïssa și Vera primesc Sfântul Mir la Grenoble, după câteva zile petrecute la La Salette: 6 iulie 1907 – octava sfinților apostoli Petru și Pavel.

Începe primirea zilnică a Sfintei Împărtășanii, 27 iunie 1907 la La Salette.

Botezul tatălui meu, 21 februarie 1912, Miercuri Cenușii. Spovadă, Prima Împărtășanie, Sfântul Mashu: joi, 22 februarie.

Primirea Sfântului Mir, prin mâinile Mgr. Gibier, vineri, 23 februarie.

Moartea sa în noaptea de vineri spre sâmbătă, 24 februarie.

Convertirea lui Ernest Psichari: marți, 4 februarie 1913 (marțea grasă).

El își citește profesiunea de credință în fața statuii Notre-Dame de La Salette din micul nostru oratoriu, de față fiind Părintele Clérissac, Jacques și cu mine.

Face apoi prima sa spovadă.

Sâmbătă, 8 februarie 1913 primește mirul la episcopia din Versailles.

Duminică, 9 februarie 1913 primește Prima Împărtășanie la Versailles, în capela Sfintei Copilării a lui Isus.

Această convertire este urmată imediat de cea a lui Mas-sis.

Consacrarea lui Jacques, Raïssa și Vera ca oblați în Ordinul Sfântului Benedict, pe 29 septembrie 1912, în abația